ELEMENTE DE TACTICĂ CRIMINALISTICĂ PRIVIND REPREZENTAREA ACUZĂRII PUBLICE ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ

ELEMENTS OF FORENSIC TACTICS REGARDING THE REPRESENTATION OF THE PUBLIC PROSECUTION IN COURT

Conf. univ. dr. Tatiana VIZDOAGĂ
Universitatea de Stat din Moldova, mun. Chișinău, Republica Moldova
tatianavizdoaga@gmail.com

REZUMAT: *Activitatea complexă şi responsabilă a procurorului în procesul penal se încheie prin reprezentarea acuzării publice (de stat) în fața instanței de judecată. Procesul judiciar se desfășoară în baza principiului contradictorialității. Deși aspectele procesuale ale activităţii acuzatorului de stat în instanţa de judecată, în sursele de specialitate au fost cercetate temeinic, tactica reprezentării acuzării nu i-a epuizat valoarea şi interesul ştiinţific şi practic. Într-o lumină aparte se cer oglindite anumite procedee şi metode criminalistice, elaborate preponderent pentru faza prejudiciară, cu aplicare de către procuror în scopul probării acuzării în judecată. Prezenta lucrare se focusează pe identificarea și analiza unor ipoteze de justificare a necesității aplicării elementelor de tactică criminalistică la reprezentarea acuzării publice de către procuror în instanța de judecată. Astfel, s-a argumentat necesitatea adaptării și aplicării în condiții noi, de contradictorialitate, a elementelor de tactică criminalistică în activitatea procurorului la fiecare dintre etapele judecării cauzei penale: la ședința preliminară, în cursul părții pregătitoare a ședinței de judecată, la cercetarea judecătorească și în cadrul dezbaterilor judiciare. Proactivitatea procurorului la faza judecării va depinde în primul rând de cunoștințele pe care el le posedă cu privire la tactica prezentării probelor și de capacitatea sa de a le interpreta în favoarea acuzării. Dacă nu are abilitățile profesionale necesare, va întâmpina dificultăți serioase în procesul contradictorial. Or, în prezentul studiu sunt analizate anumite aspecte de tactică criminalistică prin care este asigurată o bună calitate a reprezentării de către procuror a acuzării publice la faza judecării.*

CUVINTE CHEIE: *acuzator, acuzare, tactică criminalistică, faza judecării, procedură, inculpat, cercetare, probe, contradictorialitate, examinare, planificare, procedeu tactic, ordine procesuală, discurs judiciar, formularea acuzării, încadrare juridică, versiune, complexitate.*

ABSTRACT*: The complex and responsible activity of the prosecutor in the criminal trial ends by representing the public (state) prosecution before the court. The judicial process is carried out on the basis of the adversarial principle. Although the procedural aspects of the state prosecutor's activity in court were thoroughly investigated in specialized sources, the tactics of representing the prosecution did not exhaust their scientific and practical value and interest. In a special light, certain forensic procedures and methods are required, mirrored mainly for the preliminary phase, with application by the prosecutor in order to prove the accusation in court. This paper focuses on the identification and analysis of hypotheses to justify the need to apply the elements of forensic tactics to the representation of the public prosecution by the prosecutor in court. Thus, it was argued the need to adapt and apply in new conditions, adversarial ones, the elements of forensic tactics in the activity of the prosecutor at each stage of the trial of the criminal case: at the preliminary hearing, during the preparatory part of the hearing, at the judicial investigation and judicial debates. The proactivity of the prosecutor at the trial stage will depend primarily on the knowledge the prosecutor possesses about the tactics of presenting evidence and the ability to interpret it in favor of the prosecution. If he does not have the necessary professional skills, the prosecutor will encounter serious difficulties in the adversarial trial. However, in the present study certain aspects of forensic tactics are analyzed, which ensure a good quality of representation by the prosecutor of the public prosecution at the trial stage.*

KEYWORDS: *prosecutor, prosecution, forensic tactics, trial phase, procedure, defendant, investigation, evidence, adversarial proceedings, examination, planning, tactical procedure, procedural order, judicial speech, indictment, legal classification, version, complexity.*

INTRODUCERE

Acuzarea este un element indispensabil, un atribut al oricărei proceduri judiciare, indiferent de tipul şi forma acesteia. Deşi esenţa juridică şi consecinţele procesuale pe care le generează nu sînt întotdeauna aceleaşi. Acestea erau reduse substanţial în procedura inchizitorială, unde învinuitul era în situaţia unui obiect de cercetare lipsit de drepturi, limitele răspunderii lui penale nefiind determinate, iar sentinţa judecăţii cuprinzând tot ce era constatat de anchetă. Importanţa juridică a acuzării, devine sporită în procedura contradictorială. Aici acuzarea constituie elementul principal al întregii cauze penale şi un criteriu constant al răspunderii inculpatului în faţa judecăţii [1, pp. 72-73].

Acuzarea presupune, mai întâi de toate, o anumită activitate. Din punct de vedere etimologic, *a acuza* înseamnă a întreprinde anumite acţiuni privind o persoană, a-i dovedi vinovăţia în încălcarea normelor de comportament, a o demasca într-o faptă ilegală reprobatoare [2, p. 197]. Întrucât în procedura penală întotdeauna este vorba doar despre o modalitate a faptelor antisociale - despre infracţiuni, prin acuzare se desemnează activitatea procesuală strict reglementată de lege în scopul demascării făptuitorului.

Criminalistica este știința cu caracter autonom și unitar care elaborează mijloace şi metode tehnico-ştiinţifice, precum şi procedee tactice destinate descoperirii, fixării, ridicării, examinării şi interpretării probelor, efectuării expertizelor şi constatărilor tehnico-ştiinţifice și medico-legale, în scopul prevenirii şi descoperirii faptelor prejudiciabile, identificării făptuitorilor şi administrării probelor necesare pentru a se afla adevărul și a se aplica corect legea în fiecare cauză.

Pe durata evoluției sale, știința criminalistică a fost dezvoltată preponderent în vederea asigurării realizării sarcinilor urmăririi penale, în general, și a acțiunilor de urmărire penală, în special. Odată cu democratizarea cadrului de reglementare procesual-penală, procesul penal în faza sa publică, decisivă – judecata – este construit ca un proces contradictorial, ceea ce înseamnă că:

- procurorul are calitatea de acuzator de stat și reprezintă acuzarea în instanţa de judecată, dar nu el soluţionează cauza. Soluţionarea chestiunii despre vinovăţia inculpatului, este prerogativa judecăţii, care acţionează în exclusivitate ca organ al justiţiei;

- acuzatorul de stat şi inculpatul pledează în proces în calitate de părţi, adică în calitate de astfel de participanţi, care au un anumit interes procesual şi cărora legea le-a oferit drepturi egale pentru dovedirea propriilor afirmaţii şi contestării argumentelor celuilalt (ale părţii adverse);

- instanţa de judecată nu este dependentă de poziţiile părţilor, este obligată să pună la baza hotărârii sale numai acele probe la a căror cercetare au avut acces toate părțile în egală măsură și să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate (art.101 alin.(4) CPP RM). Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile Codului de procedură penală, pentru administrarea probelor necesare (art.24 alin.(4) CPP RM), instanța analizează sub toate aspectele probele prezentate de părți, în baza cărora pronunță hotărârea.

I. APLICAREA TACTICII CRIMINALISTICE LA PREZENTAREA DE CĂTRE PROCUROR A ACUZĂRUII ÎN CONDIȚII DE CONTRADICTORIALITATE

În condițiile enunțate, se circumscrie necesitatea adaptării și aplicării în condiții noi, de contradictorialitate, a elementelor de tactică criminalistică la reprezentarea de către procuror a acuzării publice în instanța de judecată.

Potrivit dicționarului explicativ al limbii române [3], prin tactică se înțelege parte din arta militară care se ocupă cu studiul, organizarea, pregătirea și ducerea luptei. Se mai are în vedere știința de a determina mijloacele și formele de acțiune, într-o perioadă relativ scurtă, pentru realizarea obiectivelor *unei mișcări sociale, a unui partid politic etc., în funcție de împrejurările social-politice din acea perioadă;* sau

mijloacele folosite de cineva pentru a face să izbutească o întreprindere, o acțiune etc.

Tactica criminalistică, ca parte componentă a științei criminalistice, este considerată [4, pp. 291-292] „un sistem de teze generale și procedee specifice argumentate științific, bazate pe dispozițiile legii de procedură penală și jurisprudență, aplicarea cărora urmărește asigurarea eficacității activității organelor de drept în cursul urmăririi faptelor infracționale și examinării acestora în instanța de judecată, ținând cont de particularitățile și de situațiile în care infracțiunea a fost comisă".

Tactica criminalistică se constituie din decizii tactice, procedee tactice, operațiuni tactice și combinații tactice, care se bazează pe datele căpătate în cadrul cercetării cauzei concrete [4, p. 292], folosite eficient la elaborarea versiunilor criminalistice, organizarea prezentării probelor la cercetarea judecătorească, planificarea și aplicarea anumitor procedee tactice la administrarea probelor respective, necesitatea interacțiunii cu alți subiecți ai acuzării etc.

Din aceste rațiuni, o importanță aparte prezintă etapele prezentării acuzării de către procuror. Convențional acestea se pot diviza în etape de pregătire pentru:

1) Participarea în ședința preliminară;
2) Participarea în partea pregătitoare a ședinței de judecată;
3) Participarea la cercetarea judecătorească;
4) Participarea în dezbaterile judiciare;
5) Participarea în instanța de apel.

La fiecare dintre etapele enumerate se vor aplica elementele sistemice enunțate. Astfel, la etapa pregătirii pentru participarea în ședința de judecată, o importanță aparte prezintă planificarea, prognozarea, despre situațiile judiciare, interacțiunea cu ofițerul de urmărire penală, procurorul care a condus sau a exercitat urmărirea penală etc. Procedeele tactice aplicate de către acuzatorul de stat în cursul ședinței preliminare, a părții pregătitoare și a cercetării judecătorești se vor deosebi esențial în virtutea faptului că fiecare dintre ele au scopuri și o reglementare procesuală distincte. De altfel, procedeele tactice se vor deosebi și după ordinea procesuală de judecare a cauzei, va fi aceasta o procedură generală sau una sumară.

II. PREGĂTIREA ACUZATORULUI PENTRU PARTICIPARE LA JUDECAREA CAUZEI

Pregătirea acuzatorului pentru participarea la judecarea cauzei, constă în îndeplinirea mai multor acţiuni consecutive:

1) cunoaşterea în detaliu a atribuţiilor procesuale la faza judecării şi pregătirea metodică;
2) studierea materialelor dosarului şi a condiţiilor specifice ale infracţiunii;
3) întocmirea notelor asupra materialelor studiate;
4) studiul legislaţiei, doctrinei şi a practicii judiciare;
5) pregătirea discursului judiciar;
6) elaborarea planului de participare la şedinţa de judecată.

Trebuie subliniat că fiecare din activităţile menţionate are particularităţile sale, ce corespund unei anumite trepte a pregătirii, fapt ce permite includerea lor în obiectul unei cercetări aparte, chemate să evoce esenţa acţiunilor înfăptuite de acuzatori, ţinând cont de atribuţiile lor procesuale la etapa respectivă.

De regulă, cunoaşterea legislaţiei de procedură şi a metodicii de studiere a dosarului este treapta iniţială în pregătirea procurorilor care exercită în instanţă activitatea de acuzare. Pentru un procuror experimentat treapta respectivă nu este obligatorie, însă trebuie să se ia în consideraţie că deseori atribuţiile acuzatorului în instanţă le îndeplinesc procurorii începători, care activează în organele procuraturii de scurt timp, motiv din care ei nu pot evita treapta amintită. În aceeaşi măsură teza este valabilă şi pentru acei procurori care pledează în judecată foarte rar, îndeplinind alte îndatoriri de serviciu. Pentru ei de asemenea este necesară împrospătarea cunoştinţelor în materie de procedură, metodica studierii dosarului şi întocmirea notiţelor.

Studierea minuţioasă a materialelor cauzei penale este condiţia de bază, ce asigură rolul activ al acuzatorului de stat în

ședința de judecată. Ideea că se poate pătrunde în fondul învinuirii şi pe parcursul judecării este profund greşită şi, de regulă, conduce spre incapacitatea acuzatorilor de a-şi realiza eficient sarcinile funcționale.

Pregătirea acuzatorilor pentru participarea la judecarea cauzei trebuie privită ca treaptă de sine stătătoare a activităţii și din perspectiva:

1) elucidării acuzării ca obiect principal al judecăţii (art. 325 alin. (1) CPP RM);

2) studierii şi aprecierii calității și suficienței probatoriului administrat la faza urmăririi penale;

3) depistării lacunelor şi a contradicţiilor existente în materialele cauzei;

4) verificării respectării legalităţii la urmărirea penală.

Se propune începerea studierii materialelor de urmărire penală în următoarea consecutivitate:

1. *Formularea acuzării*. Aici se clarifică existenţa faptei penale de săvârşirea căreia este învinuit inculpatul, dacă această faptă conţine componenţa de infracţiune şi de care normă penală este interzisă; prezenţa elementelor laturii obiective a componenţei de infracţiune, în special, este necesar de a verifica dacă au fost stabilite timpul, locul, modul, obiectul atentatului şi consecinţele prejudiciabile, precum şi de a determina dacă se conţin indicii calificativi corespunzători; fapta să fie săvârşită de inculpat cu vinovăţie, din intenţie sau imprudenţă, scopul şi motivul infracţiunii şi influenţa lor asupra aplicării normei de drept penal; prezenţa circumstanţelor agravante şi atenuante, care influenţează gradul vinovăţiei şi răspunderii inculpatului, îi caracterizează personalitatea, existenţa datelor despre partea vătămată, dacă acestea determină ilegalitatea faptei sau constituie indicii calificativi; prejudiciul material cauzat prin infracţiune şi măsurile luate pentru repararea lui, influenţa mărimii prejudiciului asupra încadrării faptei.

2. *Încadrarea juridică.* Se precizează conţinutul normei penale în baza căreia este încadrată infracţiunea şi normele din partea generală a dreptului penal, care reglementează noţiunea de infracţiune, etapele activităţii infracţionale, participația la infracţiune, conţinutul şi forma vinovăţiei, modalităţile pedepsei penale şi temeiurile pentru aplicarea lor, eliberarea de răspundere penală şi de pedeapsă, normele dreptului civil, iar în unele cazuri – şi ale dreptului muncii, care reglementează răspunderea materială. Elucidarea chestiunilor enumerate va permite o înţelegere mai bună a concluziilor juridice, făcute în rechizitoriu.

3. *Cauzele şi condiţiile* care au contribuit la săvârşirea infracţiunii şi măsurile întreprinse pentru înlăturarea lor.

4. *Respectarea dispoziţiilor legale în cursul urmăririi,* care reglementează competenţa organului penală; conexarea şi disjungerea cauzelor penale; oportunitatea punerii sub învinuire şi audierea învinuitului privitor la faptele incriminate în ordonanţă şi rechizitoriu; prevenirea martorilor despre eventuala răspundere penală în cazul eschivării de la darea declaraţiilor şi pentru declaraţii intenţionat false, respectarea regulilor de audiere a lor; respectarea regulilor de ordonare a expertizei şi, în legătură cu aceasta, a drepturilor părților; respectarea regulilor de efectuare a percheziţiei şi ridicărilor de obiecte, a cercetărilor la faţa locului şi a examinării corporale; executarea tuturor normelor de procedură privitor la fixarea şi păstrarea corpurilor delicte; legalitatea scoaterii persoanelor de sub urmărirea penală sau încetării urmăririi penale; prezentarea materialelor cauzei penale părților cu ocazia terminării urmăririi penale; examinarea şi justeţea soluţionării cererilor învinuitului şi ale apărătorului lui; înmânarea rechizitoriului ș.a.

Realizând etapa studierii materialelor de urmărire penală, a aprecierii preliminare a probelor administrate, se ajunge la concluzia despre suficienţa probelor acumulate pentru probarea acuzării în instanţă; sunt depistate lacunele urmăririi penale şi se trasează căile de omitere a lor; se scot în vileag derogările de la normele de procedură şi, în funcţie de gravitatea lor, se decide din timp ce măsuri trebuie întreprinse în acest sens.

Studierea materialelor din dosar este însoţită de întocmirea anumitor notiţe. Necesitatea întocmirii lor este determinată de importanţa majoră pe care o au pentru clarificarea învinuirii formulate şi a întregului

material probator, administrat la dosar; cu ajutorul notiţelor, acuzatorii pot să se orienteze mai uşor în timpul şedinţei judiciare în chestiunile care vor constitui obiectul cercetării şi să-şi exercite activitatea în vederea demascării inculpatului; notele întocmite din timp după un anumit sistem înlesnesc substanţial pregătirea acuzatorului pentru dezbaterile judiciare; ele sînt extrem de necesare acuzatorului pentru alcătuirea planului participării lui în toate etapele şedinţei de judecată.

Etapa pregătirii acuzatorilor se încheie cu alcătuirea unui program (plan) în vederea participării lor la judecarea cauzei.

III. PLANUL PARTICIPĂRII ACUZATORULUI ÎN JUDECATĂ

Planul participării acuzatorilor în judecată în mare parte depinde de particularităţile cauzei, de temeinicia, caracterul complet şi obiectivitatea investigaţiei efectuate, motiv din care nu se poate recomanda o anumită formă cu un set determinat de chestiuni. Este cert că aici îşi găsesc reflectare particularităţile acuzării concrete, se conţine necesitatea înlăturării lacunelor depistate în timpul studierii dosarului, se propune ordinea cercetării judecătoreşti şi la necesitate prezentarea probelor suplimentare. Toate acestea au în fiecare dosar individualitatea lor specifică. În această ordine de idei, considerăm oportun a determina doar cele mai frecvente variante de planuri, atestate în practica judiciară, care se referă la defectele formulării acuzării, la încadrarea ei juridică şi la gradul de argumentare.

1. *Acuzarea este formulată corect, toate elementele formulării sunt reflectate şi fiecare din ele confirmă prin probele reflectate în materialele dosarului*. În asemenea cazuri, acuzatorii trebuie să-şi pună următoarele sarcini: în partea pregătitoare – asigurarea prezenţei inculpaţilor, a martorilor şi a altor surse, din care au fost obţinute probele; în cercetarea judecătorească – confirmarea acuzării prin demonstrarea probelor ce se conţin în dosar şi convingerea instanţei de judecată de justeţea acuzării şi de necesitatea aplicării pedepsei penale faţă de inculpat.

2. *Acuzarea este greşită sau incompletă şi insuficient dovedită prin probele administrate*. În acest sens urmează a fi modificată învinuirea şi concretizată lista probelor suplimentare ce urmează a fi prezentate. Dacă în declaraţiile făcute la urmărirea penală s-au descoperit contradicţii esenţiale, se chibzuieşte asupra persoanelor supuse confruntării şi întrebărilor la care se cere răspuns.

3. *Formularea acuzării este corectă şi în ea sunt reflectate pe deplin toate elementele, însă s-a dovedit a fi incorectă încadrarea juridică sau formularea incompletă a atras după sine o încadrare greşită*. În ambele cazuri, în funcţie de caracterul lacunelor, e necesar a stabili unde, când şi cum pot fi clarificate suplimentar aceste date în timpul cercetării judiciare şi, în dependenţă de rezultate, a lua decizia. În primul caz, dacă apare necesitatea de a aplica vreo parte sau vreun articol din Codul penal, care prevede o răspundere mai mare, atunci, conform art.326 CPP RM, procurorul care participă la examinarea cauzei penale, prin ordonanţa sa, are dreptul să modifice învinuirea înaintată la urmărirea penală.

4. *Formularea acuzării şi încadrarea juridică sunt corecte, dar inculpatul îşi recunoaşte vina doar parţial sau, în general, respinge acuzaţia.* În această situaţie, în planul participării la şedinţa judiciară e necesar a prevedea clarificarea argumentelor pe care le aduce inculpatul pentru contestarea unei părţi sau a întregii acuzări şi a asigura cercetarea absolută a tuturor probelor din acuzare.

IV CERCETAREA JUDECĂTOREASCĂ ŞI ORDINEA DE EXAMINARE A PROBELOR

Cu referire la cercetarea judecătorească, stabilirea competentă a procedurii de administrare, are o importanţă organizatorică şi tactică [5, pp. 47-48]. Ea determină mersul corect al cercetării judecătoreşti, desfăşurarea ei raţională, cu o pierdere minimă a timpului organelor judiciare, părţilor şi a persoanelor citate în instanţă.

Avându-se în vedere că art. 365 CPP RM dă preferinţă examinării probelor

prezentate de acuzator, procurorul trebuie să recomande instanţei de judecată o ordine de examinare a probelor argumentată ştiinţific, prin care să asigure elucidarea tuturor circumstanţelor esenţiale ale cauzei, completarea eventualelor lacune ale urmăririi penale, cercetarea obiectivă şi completă a probelor şi individualizarea vinovăției fiecărui inculpat.

Ordinea de examinare a probelor este determinată de multipli factori, pe care acuzatorul de stat este obligat să-i cunoască şi să ştie să-i analizeze, pentru ca, aplicându-i la cauza penală concretă, să poată propune singura soluţie justă. Printre aceştia sunt:

1) versiunile propuse de acuzator;
2) recunoaşterea deplină, parţială sau negarea de către inculpat a vinovăţiei sale;
3) caracterul și gradul prejudiciabil al infracţiunii;
4) volumul şi complexitatea cauzei penale;
5) numărul inculpaţilor şi existenţa contradicţiilor în declaraţiile lor;
6) vârsta inculpaţilor;
7) poziția părţilor vătămate;
8) calitatea urmăririi penale.

Acest șir nu este exhaustiv şi poate fi continuat.

Pe parcursul studierii materialelor din dosarul penal, procurorul analizează diferite versiuni. Una din ele este expusă în concluziile de învinuire. Ţinând cont că versiunile pot fi verificate doar în condiţiile cercetării judecătoreşti, acuzatorul de stat trebuie să propună o procedură optimă de examinare a probelor celei mai verosimile versiuni. Dacă propunerea i-a fost acceptată de instanţă, acuzatorului îi va fi mai uşor să-şi realizeze scopurile.

Într-o opinie [6, p. 22] s-a arătat că factorul recunoaşterii sau negării de către inculpat a vinei sale poate influenţa poziţia acuzatorului în această chestiune. Însă nu putem stabili o dependenţă directă între poziția apărării şi procedura de cercetare a probelor. Destul de frecvent, atât în cazul recunoaşterii vinovăției, cât şi a negării ei, cercetarea judecătorească începe cu audierea inculpatului. În procesele judiciare aceasta este procedura obişnuită de cercetare a probelor, care are avantajele sale şi de aceea procurorul este interesat să o aplice în proces. Audierea inculpatului permite stabilirea tuturor circumstanţelor cauzei, detaliile care nu şi-au găsit reflectare la urmărirea penală, clarificarea versiunii apărării şi laturile ei vulnerabile. Informaţiile obţinute în rezultatul audierii poate fi utilizată la ascultarea părţii vătămate şi a martorilor. Ea îl ajută pe procuror să aleagă procedeele tactice optime pentru demascarea inculpatului în săvârşirea infracţiunii. Propunerea categorică de a începe cercetarea judecătorească cu audierea părții vătămate şi a martorilor, dacă inculpatul nu-şi recunoaşte vina, după părerea noastră, este greşită, deoarece există pericolul consolidării poziţiei inculpatului, care, ştiind despre datele existente împotriva lui, se va orienta mai bine şi va găsi posibilităţi de a le dezminţi. O asemenea situaţie oferă unele avantaje apărării în raport cu partea acuzării. Este oportun totuşi, uneori a începe cercetarea probelor cu audierea părții vătămată şi a martorilor, aceasta ar fi în cazul când inculpatul şi-a recunoscut parţial vina, când el nu ascunde circumstanţele de bază ale infracțiunii, dar încearcă să-și prezinte comportamentul într-o lumină mai favorabilă, să atenueze unele fapte. În aceste situaţii examinarea probelor care-l demască îl poate determina să-şi recunoască vinovăția. Inculpatul nu se va eschiva în timpul audierii, nu va distorsiona adevărul, care să-i atenueze vinovăția, ceea ce se va avea impact asupra desfăşurării procesului judiciar. În literatura de specialitate au fost expuse şi opinii împotriva acestei ordini ale cercetării judecătoreşti [7, p. 123]. Principalul argument invocat este că audierea inculpatului la sfârşitul cercetării judecătorești va reduce considerabil mijloacele lui de apărare: în timpul audierilor părţii vătămate şi a martorilor, inculpatul nu poate da explicaţii complete referitoare la acuzarea adusă, ci doar la unele părţi ale ei sau circumstanţe, iar explicaţii complete va putea da doar după examinarea tuturor probelor care-l demască. În acest fel, apărarea inculpatului este pusă într-o situaţie nefavorabilă şi instanţa nu va avea posibilitatea, la începutul cercetării judecătoreşti, să-şi facă o imagine clară despre esenţa argumentelor aduse de inculpat pentru dezminţirea acuzării, ca apoi, pe

parcursul cercetării să le verifice certitudinea şi concludenţa.

În cauzele cu pluralitate de acuzări, unde sunt câţiva inculpaţi şi ei au atitudini diferite faţă de acuzarea adusă, considerăm cel mai indicat a începe audierea inculpaţilor care şi-au recunoscut în întregime sau parţial vina, iar după aceea – a celor care-şi tăgăduiesc vina. Caracterul și gradul prejudiciabil al faptei de asemenea poate influenţa stabilirea ordinii de cercetare a probelor. Pot fi relevate componenţe de infracţiune, în care cei audiaţi îşi schimbă depoziţiile destul de des. Aici se referă extorcările, infracţiunile săvârşite în condiţii neevidente, infracţiunile sexuale ș.a.

Planificarea ordinii de cercetare a probelor depinde atât de numărul inculpaţilor, cât şi de complexitatea cauzei.

În cauzele cu multe episoade sunt posibile câteva variante de cercetare a probelor: 1) sunt cercetate probele pentru fiecare episod; 2) inculpaţii şi martorii sunt audiaţi privitor la fiecare episod în parte, iar restul mijloacelor de probă sunt examinate fără a fi împărţite pe episoade; 3) asupra unor episoade sunt audiaţi numai inculpaţii, iar celelalte mijloace de probă se concretizează în raport cu fiecare inculpat [8, pp. 179-185].

Prima variantă se regăsește mai rar în practica acuzatorilor, deoarece nu este suficient de avantajoasă. Un singur martor poate face depoziţii referitoare la câteva episoade, şi nu e raţional ca în şedinţa de judecată mărturiile acestuia să fie dezmembrate. Aceleaşi probleme pot apărea şi în cazul dacă se alege a doua variantă de cercetare a probelor. Mai des este aplicat cel de-al treilea algoritm, dar faptul că audierea pe episoade dezmembrează depoziţiile inculpatului face ca şi această variantă să nu fie destul de eficientă. Cea mai raţională şi mai aplicabilă în practica de susţinere a acuzaţiei, în viziunea noastră, ar fi: consecutiv sunt audiaţi inculpaţii privitor la faptele şi episoadele incriminate, iar restul probelor se cercetează în particular pentru fiecare. Ordinea propusă oferă posibilitatea, pe de o parte, de a asigura sistematizarea informaţiilor obţinute, iar pe de altă parte – de a nu întrerupe în timp cercetarea probelor. La stabilirea ordinii de cercetare a probelor în cauze cu multe episoade, procurorul trebuie să decidă în ce consecutivitate este raţional a le cerceta: în ordine cronologică, după gradul de pericol social sau după gradul de probare.

Un alt factor esenţial reprezintă ponderea probelor de acuzare şi calitatea desfăşurării urmăririi penale. Dacă urmărirea a fost efectuată la un nivel scăzut, fapt constatat la etapa studierii materialelor dosarului penal, este oportun, după audierea inculpatului, să se propună cercetarea probelor asupra cărora nu planează nelegalitatea administrării, iar apoi a celor care trebuie să fie verificate deosebit de minuţios, înlăturând lacunele constatate.

CONCLUZII

Tactica reprezentării acuzării publice în judecată reprezintă algoritmul acțiunilor, degajat de recomandările criminalistice științifice și determinat de poziția procurorului în cauza penală, prin care se urmărește convingerea instanței de legalitatea și temeinicia rechizitoriului.

Privită sub aspect structural, aceasta se constituie din partea generală, care cuprinde noțiunea, sarcinile, sistemul tacticii acuzării publice; planificarea activității acuzatorului de stat în cadrul ședinței preliminare, în cursul părții pregătitoare a ședinței de judecată, la cercetarea judecătorească și în cadrul dezbaterilor judiciare; concepțiile privind situațiile judiciare, prognozarea criminalistică; formele și metodele interacțiunii acuzatorului de stat cu ofițerul de urmărire penală, după caz, cu procurorul care a condus urmărirea penală sau a exercitat urmărirea penală în cauză; sistemul procedeelor tactice, soluțiile tactice și combinațiile tactice în activitatea acuzatorului de stat. Partea specială include tactica participării acuzatorului de stat la acțiunile judecătorești și anume: la audierea judiciară; la examinarea corpurilor delicte; la cercetarea documentelor și a proceselor-verbale ale acțiunilor procesuale; la dispunerea de către instanța de judecată a efectuării expertizei judiciare și audierea expertului în ședința de judecată și la alte acțiuni judecătorești.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

[1] Tanoviceanu I., *Tratat de drept şi procedură penală,* Tip. „Curierul judiciar", Bucureşti, 1926, Vol. IV.

[2] *Dicţionar explicativ uzual al limbiiromâne,* Editura Litera, Chişinău, 1999.

[3] Tactică. In: *Dexonline* [online] [citat 04.11.2021]. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/tactic%C4%83

[4] Gheorghiță M.*, Tratat de criminalistică.* Chișinău, 2017.

[5] Кириллова Н.П., Поддержаниегосударственного обвинения в суде, Санкт-Петербург, С.-Петерб. юрид. ин-т Генер. прокуратуры Рос. Федерации, 2003.

[6] Исаенко В.Н., *Методика поддержания государственного обвинения (понятие, принципы, содержание)*: монография, Юрлитинформ, Москва, 2011.

[7] Селедкина Н.А., *Судебное следствие в российском уголовном процессе*: дис. ... канд. юр. наук. Екатеринбург, 2005.

[8] Павлова Е.В., Тактика представления доказательств прокурором в судебном следствии. В: *Российский журнал правовых исследований*, 2019, nr. 3, том 6, pp. 179-185.

[9] Исаенко В.Н., *Методика поддержания государственного обвинения (понятие, принципы, содержание)*: монография, Юрлитинформ, Москва, 2011.

[10] Селедкина Н.А., *Судебное следствие в российском уголовном процессе*: дис. ... канд. юр. наук. Екатеринбург, 2005.

[11] Павлова Е.В., Тактика представления доказательств прокурором в судебном следствии. В: *Российский журнал правовых исследований*, 2019, nr. 3, том 6, pp. 179-185.